

КОМПЛІМЕНТ В ДИСКУРСІ СІМЕЙНОГО СПІЛКУВАННЯ

Суцільний зсув акцентів у мовознавчих студіях зумовлений усвідомленням того, що сучасна лінгвістика дійшла межі, коли вже неможливо вирішувати чисельні проблеми мови й мовлення традиційно [1, 51]. Когнітивно-комунікативну спрямованість сучасної лінгвістики засвідчує проголошення пріоритетної когнітивно-дискурсивної парадигми знань, що розглядає дискурсивну діяльність на базі внутрішніх ментальних процесів [1, 46].

Дискурс є спосіб діалогічно-аргументативного перевірення спірних домагань значущості стверджувальних та нормативних висловлювань з метою досягнення універсального консенсусу. Якщо в комунікативній дії смисловий зміст мовних висловлювань, а також нормативний зміст оцінних вимог хоча й становлять її основу, функціонують як задані на фундаменті наочностей життєвого світу, то в дискурсі вони стають темою для обговорення, кінцевою метою котрого є досягнення істинного консенсусу між учасниками дискурсу. Обговоренню належить з'ясування смислового змісту мовних висловлювань: йдеться про критично нормативне досягнення консенсусу щодо смислових взаємозв'язків [2, 258].

Партнери з дискурсу визначаються зрілими особистостями, тобто суб'єктами, які бажають і в змозі використати свої вуста для розумного мовлення на основі волі до розуму і комунікативної компетенції [2, 259].

Актуальність дослідження зумовлена направленістю сучасної лінгвістики на вивчення комунікації та вербалізації міжособистісних комунікативних актів. Сфера родинних відносин досліджується рядом науковців, таких як: Бігарі А.А., Солощук Л.В., Гаріс П.Л. та інші. Авторська трактовка компліменту як мовленнєвого вчинку сформувався під впливом праць Т.Г. Винокур, І.О. Зимньої, О.О. Леонтьєва, О.М. Леонтьєва, О.Г. Почепцова, Дж.Р. Серля, П.Ф. Стросона, Є.Ф. Тарасова. Питання використання ко-мпліментів в дискурсі родинного спілкування зараз є недостатньо вивчене.

В умовах кризи старої системи цінностей сім'я, по суті, є єдиною структурною одиницею, що саморегулюється, оскільки вона, певною мірою, моделює та відтворює соціальні зв'язки, сфери життєдіяльності та функції суспільства. Водночас сім'я формує внутрішній світ особистості, визначає структуру його сприйняття, тобто є формою особистісного існування індивіда. Вона є природною соціальною формою збереження, переробки та передачі самотньої етнокультурної інформації, що втілюється у національному архетипі, культурних стереотипах, у родинно-побутовій культурі [3, 4].

Комплімент (фр. *compliment*) – це особлива форма похвали, що виражає повагу, визнання, захоплення, це люб'язні, приємні слова [4, 869].

Комплімент, розглянутий як одиниця мовленнєвої поведінки, є особливим видом мовленнєвих вчинків. Поняття мовленнєвого вчинку поєднує в собі такі категорії, як мовленнєва дія, соціально-психологічна взаємодія і спосіб мовної реалізації мовленнєвої дії. Комплімент як перлокутивний акт націлений на те, щоб викликати у адресата позитивну емоційну реакцію, зробити йому приємне. В основі перлокутивного акту компліменту – задоволення життєво важливої потреби адресата бути визнаним і високо оціненим тими, хто його оточує. Перлокутивні акти компліменту можуть бути успішними чи неуспішними, навмисними чи ненавмисними [5, 6].

Компліменти – соціальні дії підрозділяються на два основних класа: етикетні та інструментальні. Класифікаційним критерієм виступає характер соціальної цілі. Етикетні компліменти слугують для підтримання відносин між комунікантами, використовуються для дотримання правил поведінки, приписуваних етикетом.

Прикладом етикетного компліменту є розмова батька та дітей в присутності сусідів. Батько звертає увагу на дотримання формальностей й використовує

звертання-комплімент, хоча до цього посварився з донькою й не хотів розмовляти з нею взагалі.

'Well, let's forget it, there's good kids,' Arthur said, avoiding the heavy father role, which he only played when no one was there, and putting on the jocosely parent. 'A little less necrology, and a little more going to put away the bicycles which sprawl in the drive and hazard all-comers.(Monica Dickens)

Метою інструментальних компліментів є зміна поведінки партнера по спілкуванню.

Як приклад розглянемо комунікативний акт брата та сестри. В розмові брат використовує ряд перлокутивних компліментів для того, щоб підбадьорити й розвеселити сестру.

'Dorothy,' he said. "Dorothy, dearest. Let me look at you.'

'Dorothy,' he said. 'You look lovely.'

'Oh, Houston!'

'What is it about you ... ?' He snapped his fingers. 'I know: you're wearing a new gown.' The smile slipped from her face, replaced by bewilderment. 'Am I?'

'Am I, Houston?'

Someday she would not even remember him: the thought chilled him.

'You always look so attractive,' he said. 'More beautiful every time I see you.' (Jessica Stirling)

Компліменти в дискурсі сімейного спілкування можуть бути використані разом з емоційно забарвленими лексичними одиницями негативного спрямування, які в свою чергу підкреслюють та доповнюють комплімент, викликаючи все більше компліментів.

Наприклад, розмова чоловіка та дружини, акторів, які обговорюють виставу. Чоловік вихваляє дружину і робить ряд компліментів.

'You're the greatest actress in the world, darling, but by God, you're a bitch.'

Julia opened her eyes very wide in an expression of the most naive surprise.

'Michael, what do you mean?'

'Don't look so innocent. You know perfectly well. Do you think you can cod an old trooper like me ?'

He was looking at her with twinkling eyes, and it was very difficult for her not to burst out laughing.

'I am as innocent as a babe unborn.'

'Come off it. If anyone ever deliberately killed a performance you killed Avic's. I couldn't be angry with you, it was so beautifully done.' (W.S. Maugham)

Отже, в дискурсі сімейного спілкування використання перлокутивних компліментів підрозділяються на класи етикетних та інструментальних, що можуть використовуватися з емоційно забарвленою лексикою.

Література:

1. Манерко Л.А. Когнитивная лингвистика, дискурс и развитие теории словосочетания // Вестник МГЛУ. – 2003. – Вып.478.
2. Єрмоленко А.М. Комунікативна практична філософія. – К., 1999.
3. Усанова Л. А. Православний архетип сім'ї у контексті комунікативних відносин : Автореф. дис... канд. філос. наук: 09.00.03 / Полтавський державний педагогічний університет ім. В.Г. Короленка. – Київ, 2002.
4. Ожегов С. И. Словарь русского языка / Гл. ред. С.П. Обнорский. 50000 слов. М.: Гос. изд. иностр. и нац. словарей, 1999. XVIII, 968с.
5. Міщенко В. Я. Комплімент в мовленнєвій поведінці представників англійської (британської та американської) культур: Автореф. дис. ... канд. наук: 10.02.04 / Харківський нац. ун-т. імені В.Н. Каразіна. – Харків, 2000. – 20с.